

1

A LA BIBLIOTECA

Els dos soldats, encara que s'aguantaven l'un a l'altre, anaven de banda a banda de la vorera. No veien on posaven els peus, ensopegaven. Cantaven amb veu rogallosa, la mirada perduda i la camisa descordada. Sense adonar-se'n, van passar sota aquell braç de ferro que sortia de la façana i s'estirava cap al passeig. El braç acabava amb un puny tancat, que aguantava la cadena d'on penjava el gros fanal. Tres pantalles de vidre en cobrien els tres costats. Havien de protegir el foc de l'interior. A cada vidre, hi figurava el nom de la institució: Biblioteca Artús. Feia vint-i-dos anys que havien penjat aquell fanal. El missatge era evident: anunciava que, igual que aquell llum il·luminava els vianants, la llum de la raó il·luminaria aquells que entressin a la Biblioteca. Però gairebé ningú no es fixava en el fanal.

Per evitar els dos soldats beguts, dues noies amb un mocador al cap van creuar el carrer, un matrimoni vell i atroïnat va marxar apressat, quatre nens massa prims es van protegir entre les ombres. El drapaire, que estirava un cavall esquelètic pel ronsal, també va intentar passar desapercebut. I tots van fer-se invisibles sota les branques d'un lledoner, en

una porteria o darrere d'un quiosc així que van sentir el repic de les rodes ferrades d'una carrossa damunt de les llambordes. Tots havien viscut, havien vist, havien sentit explicar tantes històries...

Darrere de les finestres fumades, a l'interior de la carrossa negra, el passatger va alçar els ulls dels fulls que tenia a les mans. Potser va ser un gest per descansar-los o per pensar en el que acabava de llegir. La mirada va vagar perduda pel passeig fins que els ulls van enfocar el llum de la Biblioteca. Se li va marcar el séc entre les celles, allí on tenia la cicatriu. Va alçar un moment el puny. Anava a picar a l'envà que el separava del conductor, però ho va deixar córrer a l'últim moment. Va sospirar resignat. «Cada cosa al seu temps», va pensar. La visita a la Biblioteca estava programada per a més endavant. Abans havia d'enllestir un parell de gestions urgents, i va tornar a revisar els papers que tenia a les mans.

La carrossa es va encreuar amb un camió de vapor que pujava pel passeig. A la caixa, sota la lona pintada de negre i blanc —els colors del Front—, carretejava l'última remesa de voluntaris. Eren noiets que, per edat, amb prou feines podien ser aprenents de manufactura o estudiants d'institut. Se'ls veia tendres, encara amb la llet als llavis i una ombra de borriol sota el nas. Seien encarats, en la penombra, damunt dels bancs disposats a costat i costat. La majoria tenien la mirada perduda de qui intenta retenir l'últim record, l'última olor. Els quedava més a prop el gust del dinar especial que la mare els devia haver preparat entre llàgrimes, que el perfum d'una noia. Solament n'hi havia tres amb ganes de

fer-se veure. Devien fugir de l'escola. Segurament encara no tenien l'edat i s'havien allistat amb un nom fals. Assenyalaven els vianants, cridaven paraules gruixudes i deixaven riellades massa grosses. Quan van veure els dos soldats que tentinejaven, es van abocar a fora de la lona, van aixecar el puny i van cridar allò del vi i la mare que els va parir. Buscaven la complicitat dels veterans, els copets a l'esquena, l'afirmació que havien deixat la infantesa, que ja eren mascles de ple dret. Un dels dos soldats veterans va quedar palplantat. Va aconseguir localitzar d'on venien els crits i va engegar quatre renecs. No van arribar a paraules completes, però n'hi va haver prou perquè els tres nois del camió s'asseguessin al banc en silenci. I van estirar-se de bocaterrosa quan van adonar-se que l'altre soldat havia descordat el botó de la pistolera i forcejava per treure l'arma.

Si el fanal de la Biblioteca hagués estat encès, potser algú més s'hi hauria fixat. Però ja feia mesos que no hi lluïa cap flama. De nit, l'única claror que sortia de la ciutat eren els feixos potents dels canons de llum de Montromí i del turó de la Roureda, que resseguien el cel tot buscant dirigibles. Solament servien per enganyar la població, perquè els dirigibles volaven massa alts i els antiaeris no tenien prou abast per abatre'ls. Però qualsevol altra claror que s'escapés, per una finestra mal coberta, de les poques brases d'una foguera on els refugiats intentaven escalfar-se les mans o del ble d'un llum d'oli, estava penalitzada amb condemnes severes. I de dia el fanal de la Biblioteca tampoc no podia cremar. El gas, la llenya, l'oli, tot el combustible estava racionat. Gastar-ne

per encendre aquell fanal s'hauria considerat una despesa ornamental inadmissible. Des del començament de la guerra ningú tampoc no havia netejat el llum, i les pantalles de vidre, cobertes de pols i de caques de mosca, s'havien anat ve-lant fins a impedir veure què hi havia a l'interior.

La Rut s'esperava a la cantonada de baix, darrere del tronc d'un plataner. La nena va deixar que els soldats veterans fossin prou lluny, que el camió marxés amunt i que la carrossa es perdés avall, abans d'acostar-se a la porta de la Biblioteca. Va aturar-se sota el fanal i va alçar el cap. La Rut era una de les cinc persones que aquell dia es fixarien en el llum. Ja feia més de dos mesos que cada tarda s'aturava sota el fanal i alçava el cap. Més de dos mesos d'aquell matí en què el senyor Lai, el bidell de l'escola, s'havia acostat al grup de nens que feien classe de geografia al jardí.